

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

9 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracija in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna šteč. 190.

izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Vabilo k naročevanju

„SLOVENČA“.

„Slovenec“ velja kakor dozda:

Za Ljubljano:

Na dom pošiljan za celo leto 9 gl. — kr.;
" " " " pol leta 4 " 50 "
" " " " četrt leta 2 " 30 "
" " " " en mesec 80 "

V administraciji sprejeman:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.;
" pol leta . . . 4 " 20 "
" četrt leta . . . 2 " 10 "
" en mesec . . . — " 70 "
posamezne številke . . . — " 7 "

Po pošti:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.;
" pol leta . . . 5 " — "
" četrt leta . . . 2 " 50 "
" en mesec . . . — " 90 "
posamezne številke . . . — " 8 "

Za bogoslovce, dijake in učitelje:

Za celo leto . . . 6 gl. — kr.;
" pol leta . . . 3 " — "
" četrt leta . . . 1 " 50 "

(Zarad malega spremena menda nam ne bo nihče za zlo vzeti, ker očitno mi ne bomo nobenega dobička imeli, ampak želimo le mnogim s tem vstreti. Za vsak stan posebej nam iz mnogih vzrokov ni mogoče posebne cene delati.)

Naročnina se pošilja najceneje po poštah nakaznicah (Postanweisungen)

opravništvu,

Stari trg, hiš. šteč. 16

Država izvor vsega prava.

(Konec.)

Vsako pravo izvira posredno ali neposredno od Boga.

To je naš uk: to naj dokažem!

Bog je vstvaril človeku dušo in telo. Njegovi modrosti primerno je bilo, da mu je dal tudi gotov namen, vstvaril je pravni red, dal mu je postave, ktere naj spolnuje, postave bodisi zapisane v srce, bodisi pozitivno razodete. Pa da je mogel s spolnovanjem postav doseči svoj namen, moral mu je dati pomočkov v to; ti pripomočki so v prvi vrsti seveda življenje, potem dušne in telesne kreposti, um, volja, zdravje itd; moral mu je pa dati zmoglost, da se teh kreposti poslužuje, jih brani in brani; moral mu je dati pravico do vsega, kar v dosego svojega namena potrebuje. Tako vstvaril je Bog pravni red. Pravic, ktere potrebuje neogibno, ne more človek odstopiti; pravice, ki niso tako silno potrebne, sme odstopiti tudi družemu; življenja in dušnih zmoglosti pa prostosti ne sme in ne more prodati, premoženje pa lahko odstopi. To je nastanek pravic, prava; ker je človeku absolutno potrebno v dosego namena, postavljenega od Boga, dal mu ga je tudi Bog; kajti kdor hoče namen, hoteti mora tudi pripomočke. — Nadalje je pravo tudi neogibno potrebno, da se zdrži družba; kako mogla bi ostati družba, kjer bi ne imel vsak svojih nedotakljivih pravic, ktere mora drugi spoštovati? Vsaj ravno zato postavljena je veljava v družbi, da gleda na to, da vsak spoštuje sodružnika prava. Se li more misliti družba, ako bi človek ne imel

svetega prava do svojega življenja, ko bi si ga smel vsakdo prilastiti za sužnjega; do svojega posestva, ko bi ne bilo razločka med „mojim“ in „tvojim“? Tako toraj je družbi neogibno potrebno pravo, koje mora spoštovati vsakdo, tudi družbena veljava: ker je pa družba, kakor smo v zadnjem članku dokazali, od Boga, je tudi vir vsega prava.

Bog je izvor prava; zato je tudi pravo samo na sebi večno, nespremenljivo, ker je božje: in vsako pravo izvira od Boga. Da ima država svoja prava, da jih sme tudi dajati svojim podložnikom, ne tajimo; marveč trdimo, da je pravo, koje daje država, če ne nasprotuje božjemu, posredno božje, kajti država je od Boga in mora, kakor vsaka družba, že po naravi, imeti pravico dajati gotova prava; te prava, ker se izpeljujejo iz božje naredbe, so posredno božja. Pa država je odvisna od prava božjega, ona ne sme dajati prav, ktera nasprotujejo pravu naravnemu, ktero je Bog zapisal v človeško srce, niti netacih, ki nasprotujejo pravom cerkvenim, ker tudi ta so naravnost, neposredno od Boga. Tako toraj je nastanek države od Boga, veljava od Boga, pravo od Boga; država je naredba božja in ko taka ima sicer pravico zahtevati pokorščino od podložnikov, a odvisna je, kakor posamni od Boga, od božje volje. Borin.

Hermanov govor.

(V državnem zboru 6. dec.)

(Konec.)

„Centralizem deželam krivično jemlje pravice, in nasprotovanje, ki ga najde, priganja ga k čedalje večji sili in že iz upravnih ozirov

Omnibus.

(Spisal Obadovič I.)

Oj litrček blišči,
Oj nasek razdrobi!
Ojoj, ojoj, ojoj,
Razbit je nasek moj!

Ko sem še dijakoval, vzbudi me po noči neki hrup. Radoveden kakor sem bil, planem iz postelje k oknu, kaj da je. Kak prizor! Kakih šestero nočnjakov, kar se nemški pravi: nachtfalter, stoji v korušlju. Sredi mej njimi si stopita dva nasproti, v sovražnem namenu. Nočnjak A vzdigne desnico, čisto jo stegne v vodoravno lego, zaobrbe jo nazaj proti hrbtu, šine ž njo naprej v polokrogu, in njegova roka pade na protivnikovo lice B; roka odpade od lica in se pobesi v navpično lego. Zda pa vzdigne B svojo desnico, naredi ž njo, kakor poprej njegov protivnik, in A je čutil bolečino na licu. Na ta način sta si na lice podajala desnici, tako nekako, kakor si podajeta desnici s krepkimi mahljaji tista, ki ne moreta vkup priti za volovsko ceno. — Kako pravilno sta si dajala zaušnice! Kako veličastno sta z desnico delala polokroge! Kako premišljeno, hlad-

nokrvno sta si posojevala in vračevala klofute! Kako krepko je vsaka pala! Zares, milina je gledati kaj takega, ko bi ne bilo divjaško!

Noč je gluha, „nič miru ne drami tihega“, le plosk zaušnic odmeva od zidov v otlo noč. Cel zbor molči slovesno, skrivnostno; nihče se ne gane. Kar nočnjak A počéne, kakor da bi kaj pobiral, — morebiti se je zgrudil pod težo priloženih zaušnic — vsi stopijo vkup, zamumljajo, spregovorijo, zamešajo se, gredo naprej, in nihče ni ležal na tleh.

Kaka pravilnost je bila v tem dvoboju! Desnici sta zložno vzdigovala, delala ž njima pravilne, velike polokroge! Kako veličastno sta si pokala za uho! — Kaj tega more učiniti samo možki, ne pa ženska.

Poglejmo, kako zanikarno, nerodno se ženska vede v takih dvobojih! — Kadar se pripravlja na pretep, ne more stegniti rok, kakor da bi jo bil vanje zadel mrtvoud. Nerodno od sebe moli desnico, kakor pritlikova jablan suho vejevje. In ko hoče udariti, guza naprej z roko, kakor da bi jo kdo nazaj držal. Ne more in ne more z roko naprej, tako nekako, kakor človek, ki se mu sanja, da beži,

ali kakor človek, ki teče po črevelj globoki vodi. Ko vendar desnico, vsem nevidljivim zaprekan kljub, pririje do protivničine glave, ne more udariti, le nekako guza in guza; zato pak rajši ostre nohte zabode v sovražno lice. In tedaj nastane praskanje hujše, kakor da bi devet in devetdeset mačkov skup pustil. — Dve ženski se tepete. — Štiri roke hitro švigajo, na vsaki roki je petero nohtov. In nohtovi delajo, kakor kaka mašina, naglo zadirajo se, kakor brana v njivo. Tako se „mikate“, da začne krv teči iz čela, iz nosa, iz brade, iz lic; samo jezik ostane še cel za prihodnje potrebe, kterih ima vsaka ženska dosti.

Ko se spredaj dovolj obdelate, treba je še zadaj. Začnete se loviti za kite, kakor obsejene, bi dejal, da imate v kitah vso moč, kakor Samson. Nesrečne Dalile! Mislite li, da Samsona grabite za kite? Ne boste Micke! Druga se vrti okolo druge, kakor veša okolo luči; strastno lovite kite. Srečno se ujamete. Ala! ala! To je cukanje in rukanje vlastnih vajet! Kite gredo na preteg in na vlak. Uboge kite! Obožavani lasje, kaj se godi z vami! Kaka karikatura pravilnega boja! Obrnimo se proč!

k poravnanju vsih posebnosti, k prednosti enežga naroda na škodo drugih, tedaj k vednemu nasprotju s pravicami, posebnostimi in občutki narodov. Centralizem pridi vladarje in vladane, in od tod prihaja, da narodi imajo ministre centralistične države za hud princip in jih sovražijo. (Veselosť na levi.) Koliko moč centralizem državi daje, priča njena sedanja slabost. Centralizem je kriv neslanega c. k. vladnega liberalizma, o katerem narodi nič vedeti nečejo.

Da jih mnogo le z nevoljo v tej visoki zbornici sedi, mnogo sedežev pa da je celo praznih, da se zastopništvo ljudstva ne opira na podlago splošnje ljudske volje, da narodi in stranke vedno nad seboj lajajo, ima sistem na svoji vesti. Kaj je česko-pemski narod drugega pregrešil, kakor da si ne pusti vzeti svojega deželnege prava? Ali je s tem zaslužil to, kakor ž njim na Dunaju ravna, kar se mora naravnost malovredno (gemein) imenovati? (Nemir in oporekanje na levi.)

Predsednik govorniku seže v besedo: Govornika nisem dobro razumel. Če je pa, kakor se mi dozdeva, rekel, da se mora obnašanje te visoke zbornice proti Čeho-Slovanom imenovati malovredno, moram to grajati.

Herman (nadaljeva): Dasi visoko čislam ta že od nekdanj slavni narod, s katerim bi se morala Avstrija ponášati, moram vendar le reči, da je marsikterega poniževanja sam kriv. Saj bi moral vendar le že poznati okus dunajskih krogov. Če se njegovi najboljši močje, če se najplemenitnejše rodovine na Dunaju še za nekatere avtonomne službe vredne ne zde, zakaj jih pa voli? Saj je dovolj Chabrusovih, „trinkelda“ željnih in prusaških moč, pa moč gospodarskega napredka, odpadnikov, vstanovnikov, puntarjev itd. Če česki narod take ljudi voli, naj bo prepričan, da se bodo njegove volitve na Dunaju potrdile. Umevno je, da o njem na Dunaju nečejo nič vedeti, ker znano je, da tistega ne ljubimo in se ga bojimo, kteremu bi morali biti hvaležni, pa smo mu storili krivico. Državnopravne zadeve naroda českega ne zanimajo samo tega naroda, ampak vse tiste, kterim so pravna načela v državnem življenju draga. V tem so edini vsi poštenjaki vsih narodov, ki omenjeni narod občudujejo, in mu skazujejo svoje sočutje z iskreno željo, da bi bilo stanovitno, in da bi zmaga njegova kmalo konec storila pravičnemu

njegovemu boju za svobodo in pravico. Saj zmaga tega naroda pomenja ob enem odrešenje tudi drugih narodov od more centralizacije. Centralističen sistem je v Avstriji zbudil mednarodni prepir, ki jej sedaj tolikanj preseda. Oficijelna Avstrija nikdar ni hotela biti pravična slovanskim svojim narodom, kterim vendar tolikanj hvaležnosti dolžuje. Za zvestobo vračala jim je nehvaležnost, ter njihovim pravicam in čutilom ni prizanesla. S premislkom je dopuščala, da so jim drugi narodi delali krivico, ter je napravila, da je ene navdajal srd, ene pa strah pred povračilom. Namesto da bi bila narode med seboj spravila, jih je še razdvojila.

Po svojem prebivalstvu in geografični legi imela je Avstrija prvo dolžnost na pomoč hiteti zatiranim narodom na južni njeni meji. Pa Avstrija se ne more ganiti; bolna je vsled nepravilnosti svoje do narodov slovanskih, bolna vsled svojega sistema, bolj bolna in za vstavljanje bolj nezmožna kakor bolni moč (Turek) sam. Še tisto mrvice simpatij, ki si jih je bila v vstajniških deželah pridobila z velikimi žrtvami, je zopet zgubila. Slabost in sumljivost si še nikdar niste src naklonile, in Slovani pa katoličani na jugu brez dvoma vedo, česa bi se jim bilo nadejati, če bi prišli pod vladno hišo Habsburške. Na eni strani v strahu pred svetom slovanskim, na drugej pa pred negotovo poželjivostjo po novih deželah, na Dunaju pričetkom v vzhodnem vprašanju niso imeli jasne, pravne cilja in konca. Od tod tista politika, ki je zdaj z eno, zdaj z drugo vojskavalno stranko bila zdaj prijazna, zdaj sovražna, ter žugala z žuganjem, ki se veliki vladi ne pristaje, in zdaj temu, zdaj unemu obetala svojo zvezo, ter se dala osobito le siliti in ničesa ni dosegla, kakor nezupanje in mrjenje pri vseh. Avstrija je sedaj v nevarnosti, da se bo od nje povzročeno vzhodno vprašanje rešilo brez nje, ali pa da jo bodo razdrobili, če se bode vtikala.

Ravno tako brez tolažbe je cerkveno politično ravnanje oficijelne države. Nezadovoljna z zmešnjavami v svojih svetnih zadevah, se vtika tudi še v cerkvene, ki je nič ne brigajo in o kterih nič ne ume. Tudi se pri točki „ministerstvu za bogočastje“ nasvetujejo resolucije, ki deloma pomenjajo preganjanje katoliške cerkve. To je treba pojasniti. V vsakem narodu so bili in so še zmirom posame-

zni nasprotniki cerkve katoliške. Splošnega preganjanja cerkve pa nikdar niso pričeli narodi, ker le predobro vedo, da brez vere ne morejo obstati, in da zaničevanje zasluži narod, ki duhovne svoje zaničuje. Tako preganjanje pričelo se je vselej od zgoraj, od kraljev, državnih gospod iz zapovedljivosti, sumljivosti, lakomnosti, nenravnosti . . . Naravnost povdarjam, da govorim splošno. Nekdaj so katoliško cerkev zatirali z ognjem, mečem, zdaj jo zatirajo s postavami. V ta namen si naroče liberalne ministre in z njihovo pomočjo liberalne zbornice, kterih od večine sklenjeni sklepi, kakor pravijo, se morajo potrditi, ker jih hočejo potrditi. Hočejo li kralji ob enem biti papeži in hočejo mar liberalne zbornice vladarja svoje narediti za papeže, da v svojo last dobé tudi papeževo oblast? Večini sedanjih princev manjka prave državniške odreje; — pa pazijo naj, da tudi oni ne padejo; ker od časov preroka Samuela sim še nisem nobenega videl, da bi bil srečno končal, ki se je s cerkvijo sprl.

V Avstriji cerkvi sovražni liberalizem ni bil prav udomačen in nam je bil še le po tistem državniku pripeljan v deželo, ki sedaj ples kaže angleškimi žlahtnim gospem in gospicam. (Veselosť.) Z rohnenjem proti 25 škofom dalo se je znamenje k ščuvanju proti katoliški cerkvi. Katoliška duhovščina je še le odtlej tako črna in ničvredna. Dotlej se je o služabnikih cerkvenih govorilo s tistim spoštovanjem in prizanašanjem, ki ga ta mnogobrojni, potrebni, koristni in vestni stan zasluži in po pravici zahteva. Zdaj pa je v novošegnji državi katoliška cerkev brez vseh pravic (vogelfrei) in vsaki fakin si sme brez kazni v njeno obleko svoje čevlje obrisati. (Veselosť na levi.) Kdo zamore sošteti vse britkosti in pohujšanje, ki ga je oficijelna država povzročila s svojim zgledom, s svojo vnevarnostjo proti zločinu do cerkve, s svojimi postavami, ki jih zaporedoma vleče na dan, da jo v verige kuje in ponižuje, njo, ki je njena najkrepkejša podpora, njena največa dobrotnica.

Nehvaležnost oficijelne države do katoliške cerkve je ravno tako črna in neumna, kakor je bila in je še nehvaležnost do neke znane vnanje države in do lastnih narodov, ki so jo v hudih časih rešili. Nič se ni zabranilo ter se ne bo, in če se s cerkvijo ni še hujši ravnalo, temu ni krivo pomanjkanje volje, ampak pomanjkanje poguma. Pri državni praktiki pa, ki je barbarskemu kulturoborcu, kteri pri vsem pravem svetu srd vzbuja, na ljubav zatajila načelo legitimnosti, in pogodila se s puntom, ki ni prvokrat narodov speljala na polska tla upora, potem jih pa zapustila, treba se je vsega bati. Slaba vest tega sistema hude zadrege prizadeva g. ministru bogočastja, kteremu naklada težko nalogo ob enem biti liberalnemu in konservativnemu. Toliko se zamore reči, da je ta ekselencija, odkar je po nekem najpokornejšem predavanju cerkev vsled neke znane verske resnice vsa drugačna postala, in mi tedaj več ne v prvotnej, ampak v čisto novi cerkvi živimo, v razdevanju te nove, po čisto birokratičnem stališču sojene Stremajerjeve in Lehmajerjeve cerkve že precej storila. (Veselosť.)

L. 1866 je cesar deželi, kteri je za edinost v veri kaj mar, potrdil postavu, ki varuje to edinost. Zamorec, t. j. dežela, je svojo dolžnost storil, in g. učnemu ministru se je nedavno peščici protestantov na ljubav zljubilo, to deželno postavu konfiscirati. Da je bilo vsled tega prebivalstvo une dežele brez potrebe hudo razburjeno, za državo pač nima

Moški se takemu boju, ki se bje brez sramožljivosti očitno, sredi ulic, posmehujejo. zlasti, če je kak vicefrajt dal povod spektakelju; — ženske prijateljice pa vkup lete z metlami, burkljami, omeli, in z nohtovi, ki delajo hujše kakor handžarova legija vojvode Vrbice. — To je klanje! to je jezikanje, pihanje in vpitje! — Vse opehane, okrvavljene, zmršene, razkosmane zapuste dvobojno polje.

Prašam vas, estetikarji, ki napišete cele knjige o estetiki, kaj je estetičnega na ženskih bojih? Manj estetičnemu človeku pri takem pogledu šine iz ust pljunek, z jezika pa „fej!“

Če človek premišlja ženske pretepe, pride do sklepa, da „nežni“ spol ni za tako telovadbo. Kje je uzrok? Dvoje bi lahko naveli. — Morebiti so v Evi tudi ženske, enako moškimi, dobile pri stvarjenju sposobnost, dajati pravilne zaušnice, pa to sposobnost so zgubile, ker se niso rokovale v pretepih. Roke so jim odrevenele, kakor — po Darwinovem nauku — vsem ljudem ušesa, da ne moremo ž njimi več migati, kakor n. pr. še dan danes gibljejo ž njimi osli in konji, ki niso nikdar nikoli zanemarili telovadbe ušes. Morebiti pa tudi

ženskam, že v Evi, ni bila dana sposobnost klofutanjska. — Nam je pač vse jedno, ali so ženske ustvarjene bile brez klofutanjske zmožnosti, ali so jo le kasneje izgubile vsled zanemarjene vaje: — le to je za nas dobro, da „božji darovi“ — kakor se ženske rade imenujejo — ne morejo in ne znajo praviloma zamahovati. Gorje bi nam bilo, ko bi „nežni“, spol „božjih darov“, mogel udarjati krepke zaušnice! Kdo bi ostal cel? prašam. Nihče! nihče! Nosili bi otekla lica, kakor da bi imeli večni zobobol. Kmalu bi prišli ob nosove, ob zobe; in naše brke in lepe brade bi bile kmalu uničene barbarskih pestil! Marsiktera ženica bi moža, pridšega pozno domov, „pljusnila na obe strani“ s zamašno roko! — Moški spol bi bil potrebljen z obličja pozemeljskega.

Dobro je za nas, da ženske ne znajo klofutati. Pa vendar, povsod je izjema; nulla regula sine exceptione, ni ograje brez vrzelo. Čitajte!

(Konec sledi.)

posebnega pomena; vprašati pa se moramo, kako da morejo pri takih okolščinah dežele še delati deželne postave, in kdo bode za cesarjev podpis še kaj dal, če jih sme vsaki minister konfiscirati, in čuditi se moramo, kako lahko državno veličastvo dunajsko cerkvi in deželam kľofuto za kľofuto daje, bodi si tudi samo zato, da svojo poljudnost nekoliko prenovi ali ministra, čigar stol se že majo, obdrži. Bi se li bilo moglo kaj takega zgoditi, če bi bil vladar omenjeno postavo podpisal kot grof Tirolski, ne pa kot cesar?

Ko se je nedavno cesarju razodelo, zakaj da visoka zbornica z vlado ni zadovoljna, obžalujem, da nihče cesarju ni povedal, kako nezadovoljni so narodi z vlado in z državnim zborom. Če bi se bil prenehelj verskega postavodajanja zaznamoval za vzrok te nezadovoljnosti in razodelo kopnenje po kaki kľofutski postavi, moram reči, da ljudi vse kaj drugega boli. Zlasti samostane naj bi država pustila pri miru, spominjaje se, kako malo časti si je pridobila, ko je svoje dni stikala po samostanih, po zaprtih nunah, mnibih in ušlih judovskih deklicah. Javeljne se nahaja dežela, kjer bi se tako brezumno vladalo, če se sploh o vladanju še sme govoriti. Cerkev naj bi se v boj spustila in državno oblast, ki se prevzema, ki pa vkljub temu ali prav za prav ravno zaradi tega nima nobene veljave, prisiliti, da se zopet drži mere.

Če bi se bilo vkljub npravni puščavi, v katero je sistem pripravil oficijelno državo, reklo, da ga nočejo popusti, bi se mi taka trditve zdela obrekovanje. Tega ne morem verjeti, ker bi bila taka trma nenravna, državno ne-prenevidna in brezsrčna. Tudi zato tega ne morem verjeti, ker menda veste, da so pravice in dolžnosti vladarjev in vladanih obojestranske, in da smejo narodi zahtevati, da se pametno in npravno vladajo, ker imajo tudi čut in ne postanejo tem zvestejši, čem bolj se tripinčijo, ker niso dolžni poprijeti se neprilicne samovoljne vstave, in ker pogodba z njimi ni milost, ampak dolžnost mogotcev. Prepričan sem marveč, da so v merodajnih krogih pripravljene za porazumljenje; prepričan sem pa tudi, da se tudi vstavoverni sploh od zgoraj zaželjeni spravi ne bi ustavljala, zato mi pa tudi ne pride na misel samo njej očitati krivdo netolažljivih naših razmer. Ker si ne morete na vnanjem pridobiti src, pridobite si jih vsaj pri lastnih narodih."

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. decembra.

Avstrijske dežele.

V državnem zboru so 15. t. m. obravnavali proračun kupčijskega ministerstva. Dr. Schaub kupčijskemu ministru očita malomarnost. Walterskirchen priporoča zdatnejšo podporo za kupčijske šole. Neuwirth graja kupčijsko pogodbo z Rumunsko. Steudl hudo prijema sekcijkega načelnika tujca Nördlinga, češ, da nalogi svoji, za katero ima 25.000 gld. letne plače, ni kos in da imamo doma več sposobnejših mož, kakor pa je on. Javorski toži, da se država na gališke železnice premalo ozira. Isbary graja previsoke tarife od denarnih pisem in drugih reči. Wittman priporoča obilnejšo podporo za mornarstvo. Kronawetter primerja glavno nadzorništvo l. 1868 z nadzorništvom preteklega leta, ki je bilo slabše od prvega in pravi, da bi Nördling dovolj imel 10000 gld. plače. Minister Chlumecky ugovarja govornikom in se zlasti poteguje za Nördlinga, ki je po

njegovem mnenju izvrsten mož. Roser priporoča, da naj se pravila poštne direkcije Spodnje-avstrijske izročé direkciji dunajski. Ozarkievicz priporoča zboljšanje poštne in telegrafskih naprav. Pfeifer se pritožuje o pristojbini, ktero morajo poštam plačevati tudi tisti ljudje, ki sami hodijo po pisma in časnike ter vpraša ministra, kako da to naredbo opravičuje in bi se li ne dala premeniti tako, da bi za občinstvo ne bila tako huda.

16. t. m. obravnaval se je proračun denarnega ministerstva. Schönerer je tožil, da zemljišna cenilna komisija preveč polževo napreduje. Na Pruskem se je to delo izvršilo v 3½ letih, pri nas pa reč že 7 let traja in bode trajala še drugih sedem. Tudi omenja nekega okrajnega glavarja, pri katerem se kaže, kakor da bi se reč nalašč zadrževala, da ljudje dalj časa dobivajo diete. Stroški so silno veliki in stanejo državo že 16 milijonov. Zato vpraša, bi li ne bilo bolje reč vstaviti, ali pa naj vlada vsaj prevdarja, kako bi se dala cenitev hitro in najbolj po cni izvršiti. Sturm pretresa delovanja denarnega ministra in pravi, da do vlade nima nobenega zaupanja. Stroški za vojno od leta do leta rastejo, med tem ko so na Nemškem vedno enaki. Avstrija ne potrebuje tako velike vojne, da bi morala nasled, kar sosed zahteva. Predsednik vstavi govornika, češ, da naj ostane pri reči. Göllicherich se pritožuje zaradi davka, ki ga morajo plačevati hranilnice. Plener priporoča resolucijo, da naj bi vlada vsaj vsaki četrta leta objavila državne dohodke in stroške ter jih primerjala dotični dobi preteklega leta. Krzeczunowicz trdi, da ne bode lahko mogoče stroškov zmanjšati, da bi se pa lahko za tretjino zvišal davek pri pivu, kar bi v enem letu znašalo 8 milijonov gld. Tudi pri borzijskih opravkih bi davek ne bil napačen. Minister Pretis oporeka Schönererju, da cenilna komisija silno veliko časa potrebuje, ker jako temeljito vse preiskuje. Davek pa ne bo višje, če se bode za zemljišni davek sprejel nasvet gališkega poslanca, da se za ta davek odloči stalni letni znesek, ki se bode po razsodbi cenilne komisije na razna zemljiša razdelil. Tudi zagovarja napadenega okrajnega glavarja, češ, da je pravilno in na korist komisije ravnal. Schönerer ugovarja, da ga minister ni umel, ter opravičuje svoje besede in sklepa: Doživeli smo, da so zatoženci k sodnji prišli okinčani z imenitnimi redi, ne bom se tedaj čudil, če se omenjenemu glavarju kmalo podeli kak rek. Schrems trdi, da so poročevalci cenilne komisije z delom preobloženi. Dumba pravi, da cenitev bode koncem l. 1877 stala že 20 milijonov gld. Vladina dolžnost bi bila nasvetovati spremembo dotične postave. Mengovori o davku podpornih društev in vladi priporoča, da naj odpravi dotični ukaz, ki bi se bil moral tudi objaviti. Minister ugovarja, da ta ukaz ni nobena skrivnost in da bodo nove davkarske postave tudi v tej reči dale polajšanje. —

V večerni seji, kateri predseduje podpredsednik Vidulič, priporoča Steudl, da naj vlada že enkrat kaj stori, da se odpravi vžitniški davek. Nabergoj govori za odpravljenje samoprodaje (Monopol) soli. Dohodki, ki bi tu odpadli, se lahko poravnajo pri novih davkih. Hoszard priporoča resolucijo, da naj vlada gospodarjem preskrbi soli za živino. Minister ugovarja, da to ne more biti, ker nimajo poroštva, da bi take soli ljudje ne rabili za se. Rosez priporoča, da naj se odpravi mala loterija, ki ljudi spravlja v ubožstvo in graja vradno „Wiener Ztg.“

da sprejema inserate loterijskega švindlerja Orlice.

Pri proračun ministerstva za kmetijstvo priporoča Schönerer, da naj se gozdi takozelo ne izsekujejo in da naj ministerstvo osnuje in predloži primerno postavo. Tudi je zoper podporo, ki se daje kmetijskim družbam izvzemši podporo za dotični poduk. Heilsberg in Foregger priporočata podporo rudarkih šol. Od odseka nasvetovani zneski se prejmo.

Ogerski ministri so imeli 14. t. m. posvetovanje, o katerem „P. Ll.“ piše, da se ni sklicalo vsled želje cesarjeve, ker je bilo že sklenjeno, preden je bil Tisza pri cesarju. Omenjeni list tudi zavrača novico, da imajo dunajski ministri priti v Budapešto.

Vnanje države.

Bosenskim beguncem naša vlada sedaj daje po 10 kr. na dan, vendar silno boleljajo. Pravijo, da jim nameravajo odkazati kraj, kjer se bodo v Avstriji za vselej naselili.

Konferencija v Carigradu še ni nič trdnega določila in vse, kar se je v tej reči pisarilo, bile so le domišljije časniarskih dopisnikov.

Na Grškem je moralo ministerstvo Deligeorgisevo odstopiti že 36 ur po storjeni obljubi in prejšnji minister Kumunduros je zopet stopil v službo.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 14. decembra.

„Slovenec“ je katolišk političen list in se vojskuje za pravice slovenskega naroda in za pravice rimsko-katoliške cerkve. Ako bi se kdo drznil reči, da to ni res, prosimo dokazov. Njegov namen je mlačne Slovence prebujati iz mlačnosti, vneta pa še bolj vrtrjevati v srčnosti, sploh vse pa vnemati v ljubezni do domovine in obvarovati jih, kar mogoče, sedanjega lažiliberalizma, nejeverstva in spridenosti. Nasprotniki naši dobro vedó, da ima slovensko ljudstvo še vero, da spoštuje še duhovstvo, in ravno to je, kar jih najbolj zbada in jezi. Pa kakor je resnično, kar piše „Slovenec“ v 143. številki, da vsi vemo, v kaki nevarnosti je naša slovanska zemlja, da prežita na njo dva močna naroda in da je le slovenska apatija in popustljivost kriva, da je treba naše rojake vedno in vedno zopet svriti in opominjati, naj se zdramijo iz letargije, naj pogledajo po svetu, kaj se godi in namerava, tako potrebno je, da se pogleda tudi po lastni domovini, kaj se godi in namerava. Znano je vsem, kako da se je lažiliberalizem prizadeval in si prizadeva še zdaj slovensko ljudstvo po brezvernem časopisji spriditi, spriditi po raznih družih vmazanih sredstvih. In da to prizadetje ni bilo popolnoma zastoj, nas prepriča po več krajih slab sad. Ker pa vendar s tem, kar je dozdej dosegel, še ni zadovoljen, si je zmislil zopet neko drugo pot, po kateri hoče slovensko ljudstvo zmotiti. Le tako namreč si moram misliti, ko imam pred seboj bukvice (brošuro). „Pot in potovanje največih modrijanov ali vodila, pridobiti si večno in zboljšati časno življenje“. Spisal novošegen puščavnik, prebivajoč v gorski samoti na Gorenjskem, izdal A. Mlakar. Razposlan je bil prvi snopič že meseca julija — je li že več snopičev razposlanih, mi ni znano, ker je k nam došel le prvi, pa čudno se mi zdi, da je to podvzetje tako na tihem ostalo, akoravno so bile bukvice po mnogih krajih zastoj raztresene s pismenim pristavkom: „Vas lepo prosim kmalo naročnino poslati, da ne bodem v

skrbi ali ste pismo z snopčam prejeli ali ne. Upam de mojo prošnjo ne bode z snopčam zavergli. A. M.“ — Zarad snopiča, ki ga imam pred seboj, je še v skrbi, in gotovo tudi še zarad veliko družih, zato je morebiti tudi ostalo le pri prvem. V vabilu reče izdatelj: Imenovanega puščavnika je obudil Bog, ga osrčil in namenil za novega nenavadnega govornika nam Slovenom. Kaj bode knjiga obsezala, po kako čudnem načinu je Bog puščavnika obudil, osrčil in s posebno modrostjo obdaroval, ter ga namenil za voditelja časnega in večnega blagostanja, na ta vprašanja dade odgovor prvi snopič. Vljudno prosim torej v puščavnikovem imenu vas, farane, na naročbo te važne knjige, v ktere prvem snopiču puščavnik z eno roko odgrinja žalostno prihodnost zaradi našega napačnega življenja, z drugo roko nam pa kaže novo pot k boljšemu sedanjemu in prihodnjemu življenju. Zavoljo tega se bode knjiga imenovala „pot in potovanje največih modrijanov“. Tedaj prosim vljudno naj se vas mnogo zbere in bi vi ali kedo drugi zmed udov družbe sv. Mohora naročnino sprejemali in pošiljali. Kdor bode moj pomočnik postal, bode mu knjiga brezplačno izhajala. Za trud veliko naročnikov pridobiti bode prejel obilniši plačilo pri Bogu. Zatorej pošljem prvi snopič, kateri pojasni čudovitno dogodbo naše dobe, ktera naj se razglasi med vami za vnemo src k naročilu“.

Po tem vodilu menda ni nikomur težko spoznati sleparije. Da se pa ta še bolj pokaže, hočem omeniti le nekatere reči, ktere prav razumno povedo, kaj da bukvice name ravajo, akoravno je prav zvijačno govorjenje tudi od Boga, od Matere Božje in od našega napačnega življenja. Koj od začetka je rečeno, da je želja novošegnega puščavnika mnogo njemu podobnih družbenikov privabiti, kateri bi pak nikakih dolžnosti in molitev ne imeli opravljati, temuč bi si samo prizadevali, po vodilu teh bukev svoje življenje vpravnavati. Slehrni je lahko ud te družbe, brez najmanjšega vidnega znamenja. Nobeden človek za njegovo duhovno hojo ne bode vedel in lahko bode med tisučerimi po poti največje modrosti hodil, ter napredoval v dobrem. Dalje pripoveduje, da ga je nevidna duhovna moč, ki jo kršansko srčnost imenuje, peljala v samotni kraj . . . da ko je bil otožen zarad grdega početja kristjanov, pijančevanja, preklinjevanja, plesa itd., se je ozrl proti nebu in vzdihnil . . . in pridejo mu kakor iz nebes v misel in na jezik besede — ki jih spozna kot naj modrejše vodilo in jih imenuje „božji dar ali zaklad“ . . . da, ko glede tega naj modrejšega vodila premišljuje grehe, je bil kakor v Boga zamaknjen, je kakor iz bukev bral strahotne reči človeštva, je vidil ob enem ves svet odprt . . . ko je mislil iti grešnike iz pregrešnega spanja buditi, da ga je peklenski duh posvaril, kako da se predrzne s svojo pičlo učenostjo stopiti na to delo — da zadnjič zmaga vendar notranji glas, in ker ni duhoven, da se je zatekel k onemu, kateri je neomejeno morje modrosti, s priprošnjo Marije Device in sprejel je modro misel bukve spisati, ter jih med ljudstvo razdeliti, ker to bi bilo koristnejši nego ljudem pridigovati; dalje da je v bukvah resnica kakor najsrčnejša vojskovačka, kakor kristal s čistimi očmi in ognjenim mečem v roki. Kdor bode te bukve na svetlo dal, bode od nasprotnikov resnice imenovan zastavonossec pred vojskovačko resnico, ktere predgovor imenuje predhodnika resnice. Tako tedaj piše med drugim novošegni puščavnik, kteremu bi bilo najljubše, ako bi tudi na dan vesoljne

sodbe njegovo ime zarad tega dela neznano ostalo, ker vsa čast gre njemu, v kterega imenu pošlje izdajatelja. Novošegen se imenuje, kakor pravi, ker med svetom prebiva, ob delu svojih rok živi in se le ob svojih časih od šuma ljudi v svoj posebni kraj odteguje, ter premišljuje in svojo knjigo spisuje. On je človek, kakor mi drugi, obleko nosi, kakor mi, opravila svojega stan opravlja ka kor mi, jedil, mislim, ne vživa slabših ali manj, kakor mi, ker njemu ne pošilja Bog kruha po krokarju, kakor sv. Pavlu puščavniku in ne živi v vedni samoti, podoben starodavnim puščavnikom, kajti tisti časi so že davno minuli in naši so daleč od tistih različni. V naših časih mislim, bi nobeden ne zamogel odločen v gorenskem gorovju take mrzle zime prebiti ali ob zeliščih in koreninicah živeti.

Opomba vredništva. To reč moramo toliko pojasniti, da spisavec omenjene brošure je sicer prenapet in njegova knjižurica mrgoli od izmišljarij, prenapetost in zmót; vendar pa hudobnih namenov nima in gotovo z lažiliberalci nič opraviti. Naj bolje je, da se njegovo početje ne podpira in naj se mu namesto pošiljanja denara naznani, da naj se raji drži svojega rokodelstva, take reči pa naj pri miru pustí, ki jih ne razume. V tem pomenu je dobil tudi odgovor, ko je prosil aprobacije pri v. č. škofijstvu.

Iz Trsta. 13. decembra. (Mestni zbor; javna varnost.) Novo mestno svetovalstvo je imelo danes prvo sejo, pri kterej je bilo pričujočih 50 svetovalcev; manjkali so štirje, med temi iz okolice Iv. Nabergoj, ki biva sedaj na Dunaji kot državni poslanec. Dosedanji župan dr. d' Angeli, izvoljen od rudečkarjev (rossi), vsedel se je k okoliškim zastopnikom. Vladni komisar Rinaldini je zbor nagovoril in je povabil barona Pascotini-ja kot starosto, da prevzame začasno predsedniški stol, kar s kratkim nagovorom stori. Volil je potem zbor dva odseka za preiskovanje volitev v mestu in v okolici; kdor ima kaj oporekati zoper volitve, mora se pri teh odsekih pismeno oglasiti. Da bode zbor vse volitve v mestu potrdil, to je skoro gotovo; za okolico pa si ne bi upal kaj takega trditi, posebno zato ne, ker bode proti volitvi v prvem okraji, kjer je zmagal progresovec, več volilcev protestovalo; pri volitvah v drugih okrajih pa, kjer so slovenski kandidatje zmagali, iskali bodo Lahi dlake v jajci, daljih ovržejo. Agitovanje od slovenske strani je bilo živo, toda pošteno in postavno; največ si je pri tem prizadeval „Edinosti“ odbornik Ant. Trobec. Čudno je to, da ni prišlo nobenemu odborniku „Edinosti“ na misel priporočiti g. Trobeca za kandidata, kajti on bi bil prav sposoben za okoliškega zastopnika, ker bi si upal včasih tudi kaj govoriti v zboru, kar se ne more od vsakega pričakovati. Izmed slov. okoliških zastopnikov je J. M. Vatovec nov, drugi so stari; dva prejšnja — Sancin in dr. Muha nista takrat kandidovala; kot svetovalec je najstarejši Iv. Nabergoj. —

V Trstu človeku zdaj ni več varno ni imetje ni življenje, ker poleg navadnih tatvin koljejo se ljudje pri belem dnevu. Tako je bil uni dan nek gospod smrtno ranjen, dva stražnika sta bila pri tem tudi ranjena, toda ne tako nevarno. Malopridnežev se klatijo cele trope po mestu; med njimi je mnogo ptujcev in vže večkrat kaznovanih hudodelcev. Krivo je tega res pomanjkanje zaslužka, pa kriv je tudi brezverski liberalizem, ki ljudem jemlje vero, da so potem hujši od zveri. V boljših časih od vseh strani vro ljudje v Trst, da si

dobijo dela; ko pa dela večni, kakor sedaj, postajajo taki delavci mestu nevarni. In čedalje hujšega se nam je bati to zimo!

Domače novice

V Ljubljani, 16. decembra.

(Slovensko gledišče.) „Faustova kapica“ je po čarovnem in pravljicnem kopitu narejena. Da je nemškega izvarka, to se sliši že v prvih stavkih; prevod je poln grmanizmov, ki Slovencu kar ušesa trgajo. Igrala se ni ravno slabo, le zadnji del je vršil se nevkretno in prenehlejši so bili predolgi. — Glavna naloga je bila v rokah g. Kajzelja, kateri je opravičil, po vsem ime, ki ga ima kot komik; igranje njegovo je budilo smeh in dobro voljo, posebno na galeriji; z nekterimi kiticami kupleta pa si je tudi po drugih prostorih pridobil obilo ploska. — Gospod Kocelj je svojega grajščaka prav dobro zadel in kot vajen igralec tudi nekterim drugim pomagal. Z gosp. Šušteršičem že zopet nismo mogli biti zadovoljni; to cimanje, jecljanje in plesanje po odru gre na kak „Kašperlov oder.“ — Drugih igralcev ne bomo posebno omenjali, ker ima igra preveč oseb; igrali pa so do malega vsi dobro, gospa Odijeva je še prav jasno in gladko pela, gospod Eržen pa postiljona Čeha v gevorici dobro posnemal. Med „lopovi“ se je odlikoval gospod Dobravčin po maski in igranji. — Gledišče je bilo dobro polno, a za nedeljo in burko bi bilo lahko še bolj napolnjeno. Ploska je bilo mnogo, ker je igra burna in ropotna.

Razne reči.

— Novomeška narodna čitalnica bode imela v nedeljo 24 t. m. popoldne ob dveh v dvorani „Narodnega doma“ svoj občni zbor, h kateremu vse častite gg. ude vljudno vabi Odbor.

— Franceskoni je bil v soboto ob 8. uri zjutraj na Dunaju obešen. Ob 5. uri se je spovedal, potem pa je prejel sv. obhajilo in do 8. ure molil z duhovnikom kaznilnice. Ob osmih je šel bled pa vdan na dvorišče slosopja deželne sodnije, kjer so stale vislice. „Mati, z Bogom“, bile so njegove zadnje besede. Duhovnik je s pričujočimi za dušo skesanega grešnika na glas molil Oče naš in Češeno Marijo. Truplo so takoj sneli z vislic in nesli v mrtvašnico splošne bolnišnice, kjer so možgane preiskali, od ondod pa so ga peljali na pokopališče, kjer so ga na tistem pokopali. To je prav, ker vsakega človeka je moralo boleti, da se obešeni dozdej niso smeli pokopati na blagoslovljenem pokopališču, če so tudi skesano in z Bogom spravljani umrli. Minister Glaser je pravil, da si je vsled telegrafskih prošenj laški poročnik še dan poprej prizadeval za obsojenca sprositi pomiloščenja.

Umrli so:

Od 14. do 15. decembra: Jernej Verhovec, del. o., 4 m., za božjastjo. Miha Blaž, gostač, 76 l., v boln. vsled starosti. Maria Žagar, gostinja, 61 l., v boln., vsled oslabljenja. Janez Korenčan, fiaker, 34 l., za jetiko.

Telegrafične denarne cene 18. decembra.

Papirna renta 59.65 — Srebrna renta 66. — 1860letno državno porečilo 108.75 — Bankine akeije 814 — Kreditne akeije 132.80 — London 126.90 — Srebro 116.25 — Ces. kr. cekini 6 05 20 frankov 10 15.

Služba orglarja

v Dobernihu na Dolenjskem bo o sv. Jurju izpraznjena. Kdor jo želi dobiti, naj prošnjo s potrebnimi spričali pošlje g. župniku Antonu Zorcu. (21—1)